

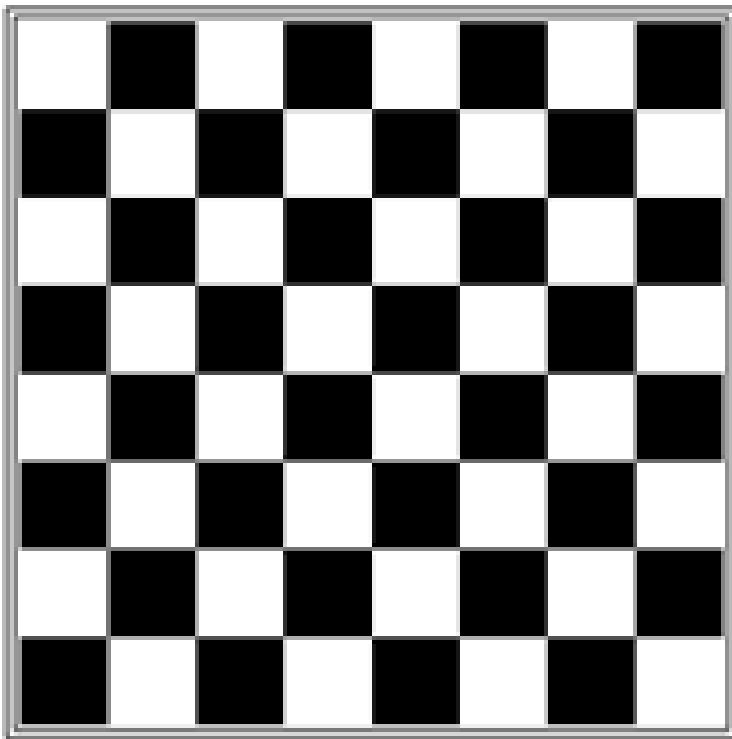
Шахмат

XIV

Шахмат

Ашахмат ахемаррақәа рыхкы ауп. Уи азғелымҳара дуи, ахшығи ахәйцреи атахуп. Ашахмат адунеи зехынцъара ихумареит. Уи ахумарра акыр иуадағуп. Уи ғыңғыса еицихәмареит.

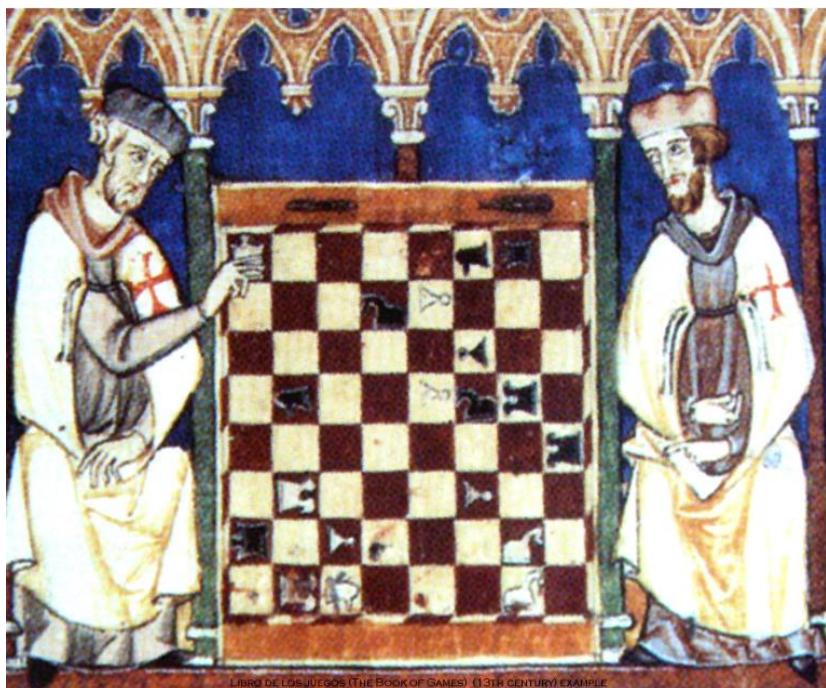
Урт раңхъа аңәы шытоуп, уақа ашахмат афигурақәа ықәгылоуп. Ашахмат үәы математикатә атетградь еиғышуп. Уи ахаңқәа рыбжа еиқәатцәоуп, еигы абжа шкәакәоуп. Аңәы зегын үбас икоуп. Ашахматтә фигәурақәа зегын

ахъызқәа рымоуп. Ахумарғәа руазәы 16 фигура имоуп: ах, аҳкәажә, ладиақәа 2, асланқәа 2, аеқәа 2, ашъақайаа 8. Афигурақәа рып්штәы ала еип්шым. Жәаф еиқәаттәоуп, жәа шкәакәоуп, ашкәакәакәа п්штәы ахумарра иалагоит рапъхъа. Ахәмарғәа ахәмарра иалагаанза атәыттарпәссоит апѣштәкәа рзы.

Афигурақәа зегъы аңәы ақны инықәоит, Ари анықәараафигәура анеира ахъзуп. Анықәара еиштәгыланы имфаңысуеит. Еиғагыло рхатәы фигурақәа ишыртаху рхы иадырхәоит изғагылоу ииаиразы.

Иршызы афигура ахумарра иалтоит. Аңэы иқәйрхойт. Акызатқыс – аҳ ишъра Қаломж аха ахумарра хықәкыс иамоу ахумарра ақны аҳ ишъра ақнынза инагара ауп. Уаҳа изымтасуа. Аҳ мат изурала ахумарра нтәоит, ахумарсы рапхъя аҳ мат изызнауыз аиааира игоит.

Ашахмат атоурых

Ашахмат даараذا акыр тцуеит Индия ирхәйцижътеи. Уи хатқак избын аҳ иитит. Аҳ ахумарра даараذا

игәапхеит. Ахатца диазтцааит, ҳамтас иуыстари. Ахатца ача рыц даҳеит, аха ашахмат абәи иакуаз ақра ауп дзыхәаз. Арыц ари ахатца ишихәаз ала итартцар акун.

Уи ихәит: рапхъатәи ахыц ақны рыцк шәыргыл, 2 тәи ақны – өба, 3 тәи – пүшьба, 4 тәи ақны – ааба, 5 тәи ақны - жәаф, 6 тәи ақны – өажәижәаға, ухәа убас итц. актәи ахыц иқәгыдаz арыц ағбатәи ацитцуан убас еицитцуан анеисс инеиуаз ахыцқәа рұны иқәгылаz арыцқәа ашахмат абәи 32 хыц аман, атыхәтәаны даараза арыцху дуу33а алтцит.

Ах иархәйт арысқак арыц адунеи зегызы хнафоит ҳәа. Азәгызы издыруам иртоу ирымтоу уи ачарыц...Аха ашахмат ахумарреи ари аллегендеи ҳара ҳақнынза иааит. Ахыннатә ашахмат – чатуранга ахъзын. Индия ақнытә ари ахумарра Азиақа ииасит. Уақа ахумарра ргәапъхеит ахъызгыры ыпъсахит. Ашахмат Азия ақнытә Европақа ииасит, нас Америка ақнынза инеит.

Ашахмат зехъынцьара азғелымҳара ду аманы ихумаруеит. Ашахмат асфы бзиақәа еицлабуеит. 19 тәи ашәышықәса аан ашахмат рапъхъатәи ачемпионатра мө酣ъган. Рапъхъатәи адунеи ачемпион Австралиатә Вилгельм Штаинниц иакун. Ахумарра иахъагы ақәғиара ду амоуп.